

Cocuklar, Gençler ve Kitaplar Üzerine...

Mine Soysal

Son yıllarda sevindirici gelişmeler oluyor. Sonunda çocuk ve gençlik kitaplarının, yayıncılığın çok önemli bir dalı olduğu farkına varıldı. Bu özel alanın, geleceğin okurlarını yaratmak gibi görünmeyen çok ağır bir sorumluluk üstlendiği fark edildi. Bu alanda özgün eserler veren yazarlar, grafik tasarımcılar, çevirmenler, henüz çok az da olsa uzman editörler var artık. Düşüncenin yaratıyla, edebiyatın grafik sanatlarla, uzmanlığın kaliteli üretimle işbirliğinin doğurabileceği yüksek sonuçların nitelikli örnekleri ortaya çıktı. Evrensel temalar daha çok işlenirken, çocuğa görelilik olgusuna daha çağdaş yaklaşılabilir. Gençlik edebiyatıyla çocuk edebiyatı ayrıştı; gençlik edebiyatı önemli kitaplarla kimlik kazanma yoluna girdi. İlköğretim ve lise eğitiminde çocuk ve gençlik edebiyatının kullanımı konusunda önemli adımlar atıldı; uygulamalar tartışılır oldu. Özellikle iki dilli olmakla birlikte çocuk kitapları Almanya, Hollanda, İran, Kore gibi ülkelerin dillerine çevrildi. Kısacası çocuk ve gençlik kitapları, son 10 yılda Türkiye'deki yayıncılığın parlayan yıldızı oldu.

Yayıncılıktaki bu umut veren gelişmeler, henüz okurun penceresinden aynı pırıltıda görünmüyor. Okurlar –çocuklar ve gençler, Türk ve dünya edebiyatından çok sayıda nitelikli kitaba gereksinim duyuyorlar. Ancak çok çeşitli nedenlerle, bu talebi açıklıkla ifade etmekten epeyce uzaklar. Bu durumda hem öğretmenlerinin, kütüphanecilerin, rehberlik öğretmenlerinin hem de ailelerinin bu gereksinimlerini fark etmesi; onlara ancak kitap okuyarak deneyimlenebilecek yepyeni özgürlük alanları sunması yaşamsal önem taşıyor.

Günümüzde, parmak sallayarak, dolaylı dolaysız mesajlar vererek, neyi yapıp neyi yapmamak gerektiğine ilişkin ahlaki, dini, sosyal reçetelerle yetinerek, salt bilgilendirmeyi öncelikli işlev sayarak çocukların ve gençlerin okuma keyfi edinmelerini, geliştirmelerini beklemek mümkün değil. Okullarda tartıştığım on binlerce öğrenci kitapları bilgi edinmek, hayal güçlerini geliştirmek, sözcük dağarlarını zenginleştirmek için okuduklarını söylüyorlar bana. Ancak, bunların bile gerçekte ne demek olduğuna ve insan yaşamında nasıl etkileri olabileceğine ilişkin hiçbir fikirleri yok. İnsan, keyfinin tadına varmadığı, yararını görüp içselleştirmede hiçbir şeyi sürdürmüyor; ilk fırsatta terk ediyor. Çocukların, gençlerin nitelikli çok sayıda kitapla özgürce buluşmasını sağlamak, gelecekte severek takip edebilecekleri türleri, temaları, dönem ya da konuları keşfetmeleri için çok önemli. Onların okuma denemelerini özgürleştirebilecek, sonuçlarını yaşam boyunca kalıcı kılabilen olan, değişik üslup, konu ve türlerle zenginleşmiş, çağdaş, çok renkli bir edebiyat yelpazesidir.

Bu noktada okul kütüphaneleri ve halk kütüphaneleri çok önemli. Halk kütüphaneleri gibi büyük bir organizasyonu dünya standartlarında yenilemek, geliştirmek, çağdaş merkezler haline getirmek zorundayız. Kütüphanelerin, saatinin dolmasını bekleyen memurların değil, kitap okuyarak yaşayan, entelektüel kimliğiyle gençlere örnek olabilen, özenilecek insanların zevkle çalıştığı, aydınlık kurumlar olmasını sağlamamız gerek. Bu, öncelikle, kütüphanecilik mesleğinin yeniden tanımlanmasıyla, anlaşılmasıyla, koşullarının iyileştirilmesi ve elbette itibarının iade edilmesiyle olabilir. Kütüphanelerde, Türk ve dünya edebiyatının bütün klasik ve çağdaş yapıtlarının, popüler bilimsel yayınların, güncel araştırma kitaplarının, sanat ve hobi kitaplarının, dijital ya da basılı ansiklopedi, sözlük gibi kapsamlı başvuru yayınlarının bulunmasıyla olur. Kütüphaneleri yerleşimlerin yaşam merkezlerinden biri, okulların en cazip noktası kılmakla olur.

Bütün bunları yapabilmek hiç kolay değil. Ayrıntılı düşünmek, sorgulamak, çözümleri tartışmak, cesur adımlar atarak yaratıcı uygulamalar denemek zorundayız. Çözümlerimizi, bilimsel düşüncede, felsefi düşüncede, sanat dallarında, insan haklarında, akademik araştırmalarda, sosyal projelerde aramak, bulmak, tartışmak, geliştirmek ve kullanılır kılmak zorundayız. Bunu başarabilmek için kendimizinkinden başka seslere kulak vermek, dinlemek, izlemek, farklı olanı, yeni olanı anlamaya çalışmak zorundayız. Hem de hemen...